

<http://www.arianafghanistan.com>

۲۰۱۸/۰۱/۱۳

م، نعیم بارز

نقد دین چیست و چرا پیش شرط آزادیست؟

بخش سوم

یادداشت ارائه کننده مضمون: پیش از ارائه بخش سوم نوشته ای تحت عنوان «نقد دین چیست و چرا پیش شرط آزادیست؟» متذکر باید شد که این جانب محمد نعیم بارز نویسنده مطالب فلسفی مذکور نبوده و همان طوری که گفته شده است نویسنده آن آقای "ایوان گی یو" (Ivan Guillot) فرانسوی استاد در پوهنتون پاریس می باشد. البته قبلاً محترم آقای ناصر اعتمادی موضوع را در بخش فارسی رادیو RFI به نشر رسانده اند، بعداً این جانب با دید موافق به آن و با یک مقدار آرایش در، آن را جهت نشر به سایت وزین «آریانا افغانستان آنلاین» فرستاده ام که تا کنون در دو بخش به نشر رسیده و اینک بخش سوم آن را ارسال داشتم تا لطفاً با نشر آن ممنونم سازند. تشکر محمد نعیم بارز

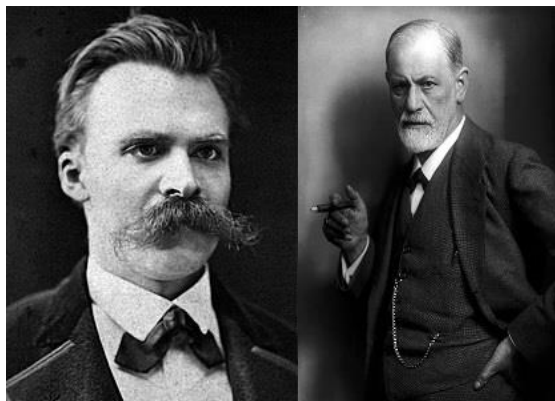
زیگموند فروید (Sigmund Freud): ایده خدا و "عقدۀ ادیپ" (oedipe)!

دو بخش پایانی کتاب نقد دین اثر "ایوان گی یو" به بررسی آرای "فریدریش نیچه" (Friedrich Nietzsche) و فروید اختصاص دارد، "ایوان گی یو" در این دو بخش مفصلاً یادآور می شود که در زمینه نقد دین، "فریدریش نیچه" ادامه دهنده آرای روشنگری است. زیرا، او همانند غالب روشنفکران عصر روشنگری در کتاب انسانی بسا انسانی نوشته بود که ادیان در جهل، عقب ماندگی فنون و همچنین در ترس و نیاز ناشی از آن ریشه دارند. در این اثر، "فریدریش نیچه" تأکید می کند که جهل و نا آگاهی نسبت به دلایل امور طبیعی، آدمی را به ساختن تصورات انسان گونه در باره طبیعتی هولناک و می دارد که بستر پیدایش آیین های کهن به منظور آشتی دادن انسان با طبیعت نخست از طریق جادوگری است. دلایل امور طبیعی، آدمی را به ساختن تصورات انسان گونه

^۱ - عقدۀ ادیپ از نظر روانشناسی به تمایل پسر برای ارتباط جنسی با مادرش گفته می شود که سبب پیدایش رقابت پسر با پدر می گردد. این مفهوم اولین بار توسط زیگموند فروید در کتاب تفسیر خواب ها (سال ۱۸۹۹ میلادی) توضیح داده شد. بر اساس نظریه فروید، پسران در ابتدا مادرشان را موضوع عشق می دانند اما به تدریج پی می برند که موانع اجتماعی وجود دارد.

"فریدریش نیچه" معتقد است که جادوگری نخستین اقدامی است که از طریق آن انسان می‌کوشد طبیعت را رام و قانون خود را بر آن تحمیل کند نیچه در عین حال می‌گوید :

دین هنگامی که خود را به واسطه علم در معرض تهدید می‌بیند به الهیات پناه می‌برد یا در حقیقت به این ادعا که اشیاء، امور و گزاره های دینی معانی پنهان و چندلایه دارند. "ایوان گی یو" تصریح می‌کند که از نگاه نیچه این ادعای دین که شناخت امور نیازمند تفسیر بی‌نهایت و تلاش پیوسته برای راه یافتن به لایه های درونی و پنهان گزاره ها و پدیده ها است چیزی جز انکار شناخت عینی نیست در عین حال، از نگاه نیچه دین ضدیت دائمی با شور زندگی است. با این همه، "ایوان گی یو" می‌گوید که نه فویرباخ، نه مارکس و نه نیچه هیچکدام به اندازه فروید در توضیح انتقادی دین شاید راه گشا نبوده اند.

" Friedrich Nietzsche" " Sigmund Freud"

"ایوان گی یو" می‌گوید :

هر چند روان شناسی فروید در بادی امر زندگی روحی افراد را بررسی می‌کند و نه واقعیت ها و پدیده های جمعی نظیر دین، اما، نظریه فروید درباره دین بخشی از بررسی های انسان شناسانه او در این باره است "ایوان گی یو" یادآور می‌شود که نقطه عزیمت این دورنما را می‌توان در کتاب ناخوشی تمدن یافت که فروید در سال ۱۹۳۰ و همزمان با پیروزی فاشیسم منتشر کرد. در این اثر، "زیگموند فروید" (Sigmund Freud) نیاز دینی را زائده به جا مانده از وضعیت وابستگی مطلق انسان در دوران کودکی و همچنین حسرت پدری حامی که ویژه همین دوره است می‌داند. به دلیل همین حسرت است که "فروید" نیاز دینی را بخشی از "عقد ادیب" یا حسرت عشق کودکی به پدر تلقی می‌کند که در نگاه کودک وار انسان تبلور امنیت است.

"زیگموند فروید" منشاء اعتقاد به خدا را همین نیاز می‌داند و می‌گوید که به گمان او هیچ نیازی به اندازه نیاز کودکی، یعنی نیاز بهره مندی از حمایت پدر در پیدایش دین و اعتقاد به خدا نقش ایفا نکرده است. او می‌افزاید که ادیان تک خدایی، یعنی تصور یک خدای قادر مطلق که خصوصیات یک پدر حامی را دارند انگیزه نیاز دینی را برملا می‌سازد، در این تفسیر، "فروید" از این نیز فراتر می‌رود و می‌گوید که از جمله دلایل مهم دل بستگی انسان ها به آیین ها و ایدئولوژی های ابلهانه (نظیر فاشیسم و مستبدان فرهمند)، همین حسرت پدری حامی و گم شده است.

اما، "زیگموند فروید" تأکید می کند که اعتقاد به خدا و آیین های مذهبی همانند دل بستگی به پدر نه ناشی از عقل، بلکه حاصل کارهای عاطفی بیگانه با عقل، یعنی "عقدۀ ادیب" است. به دیگر کلام، آدمی از خلال نیاز دینی در پی سعادت و خوشبختی است که نه در طبیعت سرکش و عاصی می یابد و نه در مناسبات منازعه آمیزش با هموعان.

در کتاب آینده یک توهم "زیگموند فروید" این نظر را بیشتر توسعه می دهد و می گوید :

نه فقط دین بر "ارباب عقل" و "کودکی معنوی" متکی است، بلکه در نزد پیروان اش "هذیانی جمعی"، نوعی رنج دائمی روح و روان را توسعه می دهد. او بر همین اساس دین را همانند روان پریشی کودک، نوعی "روان پریشی" جهان شمول انسان می داند که همانند روان پریشی کودک ریشه در "عقدۀ ادیب" دارد از این ملاحظه، "فروید" نتیجه می گیرد که افکار و ایده های دینی "توهمات" اند که نیروی درونی شان حاصل مهار و ارباب عقل توسط امیال است. "زیگموند فروید" تصریح می کند که منشاء توهم دینی نه "خطا"، بلکه امیال است و تصورات دینی همانند رؤیا، "جبران هذیانی" امیال سرکوب شده از جمله میل جنسی است.

او می افزاید که در این جبران هذیانی امیال سرکوب شده، خدا، میل امنیت و عدالت را تداعی می کند و وعده بهشت و قربت دائمی حوریان زیبا رو، امیال سرخورده خوشبختی و شور زندگی در این جهان را جبران می سازند. قدرت دین از نگاه فروید، خاصتاً مقاومت آن در مقابل عقل بیش از هر چیز ناشی از عصیان و قدرت سرکش امیال است. به همین خاطر، در نظر فروید، فرد مؤمن کسی است که هرگونه پیوند حقیقی را با واقعیت از دست داده است.

"زیگموند فروید" کارنامه دین را در زندگی واقعی و در زمینه های سعادت، هوشمندی و اخلاق بدون تردید منفی می داند. او می گوید که دین به دلیل مخالفت اش با دانش و اندیشه انتقادی نقش اساسی در استمرار جهالت و توهمات جبرانی داشته و اراده تغییر و بهبود شرایط اجتماعی را از انسان سلب کرده است. همانند مارکس، فروید نیز معتقد است که "جبران های هذیانی" تصورات دینی همچون "افیون" آلام انسانی را تسکین می دهند، بی آنکه آنها را علاج کنند در حیطه آموزش و اخلاق، کارنامه دین، از نگاه زیگموند فروید، از این نیز تیره تر است: دین با رواج خرافات و بازتولید توهمات از شکل گیری اندیشه های خود فرمان که شرط رهایی و پیدایش جامعه آزاد و خود فرمان است جلوگیری می کند و با توجیهات مذهبی منشاء بسیاری از منازعات خونین و خشونت های بی نام بوده است. دین از نظر "زیگموند فروید" انسان را بیشتر در کودکی از آن ریشه می گیرد.

پایان بخش سوم
ادامه دارد

بخش های اول و دوم این مطلب را به کمک لینک های آتی مطالعه فرمائید:

بخش اول:

http://www.arianafghanistan.com/UploadCenter/Barez_naym_naqd_e_din_tshist_۱.pdf

بخش دوم:

http://www.arianafghanistan.com/UploadCenter/Barez_naym_naqd_e_din_tshist_۲.pdf